

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1939 kl. 10 f. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 i anledning av väckt motion angående avskaffande av den inom olika institutioner tillämpade praxis att utkräva kommissionärsarvode.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 345, har herr *Osberg* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida inte nu gällande praxis inom olika institutioner att utkräva kommissionärsarvode vid delgivande av fattade beslut bör avskaffas.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från patent- och registreringsverket, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Stockholms och Kopparbergs län. Den sålunda sammanbragta utredningen återfinnes såsom bilagor (1—4) till detta utlåtande.

Yttranden.

För egen del får utskottet anföra följande.

Det lär vara obestriddt, att kommissionärsinstitutionen fyller visst förefintligt behov. Erfarenheten visar, att inom nästan varje ämbetsverk eller offentligt institution allmänheten har behov av någon lämplig person, som på uppdrag av rättssökande kan tillhandagå densamma med råd och anvisningar samt vidtagande av sådana åtgärder, som eljest enligt gällande författningar ankomma på den rättssökande själv. Känt är emellertid, att den utformning institutionen fått vid en del verk, exempelvis länsstyrelserna, och den praxis, som där tillämpas, giva anledning till erinringar. Såsom av utredningen i ärendet framgår, är spörsmålet om kommissionärsinstitutionen på grund av vissa påtalade brister föremål för statsmakternas uppmärksamhet. I anledning av länsstyrelseutredningens på sin tid avgivna betänkande har nämligen allmänna civilförvaltningens lönenämnd framhållit önskvärdheten av ett närmare övervägande, huruvida icke kommissionärsgröromålen med fördel kunde anförtros befattningshavare såsom ett tjänsteåliggande. Då förhållandena på detta område syntes mindre tillfredsställande, förordades att frågan gjordes till föremål för förnyat övervägande. På grund härav uttalade chefen för socialdepartementet i proposition till 1937 års riksdag (nr 178), att det syntes honom uppenbart, att anledning föreläge att närmare överväga en förändring i sålunda förebragt syfte.

Utskottet.

4 *Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande Nr 2.*

Med hänvisning härtill hemställer utskottet,

att här ifrågavarande motion, nr 345, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1939.

På utskottets vägnar:

OTTO WALLÉN

Närvarande: se utl. nr 1.

Bilaga 1.

Till Riksdagens andra kammarens femte tillfälliga utskott.

Enligt skrivelse den 3 februari 1939 från chefen för justitiedepartementet har Kungl. Maj:t anbefallt patent- och registreringsverket att senast den 25 februari 1939 avgiva och till Eder överlämna yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 345, angående avskaffande av den inom olika institutioner tillämpade praxis att utkräva kommissionärsarvode för delgivning av myndighets beslut; och får i anledning härav ämbetsverket äran anföra följande.

Beträffande förhållandena i nu ifrågavarande avseende inom ämbetsverket är följande att meddela.

I de ärenden, däri sökandena på vederbörligt sätt uppdragit åt ämbetsverkets kommissionär att bevaka eller vidtaga särskilda åtgärder i ärendena, utför kommissionären mot författningsenlig ersättning de olika av uppdragen föranledda åtgärderna, t. ex. ingivande av handlingar, underrättande om beslut, uttagande och avsändande till sökandena av handlingar m. m. I dessa fall betraktas kommissionären som sökandenas ombud och ämbetsverket kommunicerar direkt med honom.

I de ärenden, däri sökandena icke anlitat kommissionären, förfar ämbetsverket för delgivning av beslut m. m. på olika sätt. I fall, beträffande vilka i vederbörande författningar eller eljest är föreskrivet, att ämbetsverkets beslut skola delgivas sökandena, ävensom beträffande alla förelägganden, även sådana som ej beröras av dylik föreskrift, ombesörjes delgivningen av ämbetsverket ex officio utan kostnad för sökandena. I fall, där sådan föreskrift saknas — utom, enligt vad nyss sagts, beträffande förelägganden — anses det däremot tillkomma sökandena att själva eller genom ombud hos ämbetsverket avhämta beslut och andra handlingar. I dessa fall förekommer emellertid ofta, att sökandena genom kommissionären kostnadsfritt underrättas

om, att beslut meddelats och handlingar finnas att utbekomma, varefter sökandenas dispositioner för uttagande av deras handlingar avvaktas. Ej sällan föranleder en sådan underrättelse vederbörandes uppdrag åt kommissionären att uttaga och översända handlingar.

Vad nu sagts gäller i allmänhet. Undantagsvis torde dock kunna förekomma, att på grund av särskilda skäl förfarandet i speciella fall bliver avvikande, beroende då på omständigheterna i de olika fallen.

Inom ämbetsverket förekommer aldrig, att kommissionären utför honom meddelade uppdrag å, som motionären uttrycker sig, "den honom tillmätta tjänstetiden", i det han över huvud taget icke är tjänsteman hos ämbetsverket utan endast kommissionär.

Givetvis torde det kunna ordnas så, att vederbörande, såsom motionären synes önska, generellt befrias från kostnader och besvär för delfåendet av ämbetsverkets beslut. Men en oundviklig följd därav bleve, att ämbetsverket, vars arbetskrafter äro avpassade efter nuvarande förhållanden, måste er-hålla ökning av sin personal i en mot de förändrade förhållandena svarande omfattning.

I behandlingen av detta ärende hava deltagit, utom undertecknad generaldirektör, byråcheferna Linroth (föredragande), Lindgren, Norrbin, Burman, Gertz, Kinmanson, Trågårdh och Bohman.

Stockholm den 17 februari 1939.

H. Hjertén.

/Olof Källander.

Bilaga 2.

Till Riksdagens andra kammares femte tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 3 februari 1939 har överståthållarämbetet fått sig anbefallt att till Riksdagens andra kammares femte tillfälliga utskott av-giva yttrande över en inom kammaren väckt motion (nr 345) angående av-skaffande av den inom olika institutioner tillämpade praxis att utkräva kom-missionärsarvode för delgivning av myndighets beslut.

Till åtlydnad härav får överståthållarämbetet anföra följande.

Författningen lär en kommissionär icke äga att till sakägaren i ett ärende mot ersättning överbringa myndighetens expedition i ärendet utan att hava sakägarens uppdrag. I enlighet härmed förfares också av de utav överståthållarämbetet förordnade tre kommissionärerna, av vilka för övrigt endast en åtnjuter avlöning som tjänsteman. Och denne utför sina uppdrag utan att tjänstetiden inkräktas därför.

Givetvis kunna de statliga myndigheterna åtaga sig att låta befattnings-havare å tjänstetid utan annan ersättning än för lösen och stämpelavgift samt porto mot postförskott till vederbörande sakägare översända myndighetens beslut i de särskilda ärendena. En oundgänglig följd härav blir emellertid, att myndigheterna måste förses med mycket utökad arbetskraft, vilket i sin ordning medför ökad kostnad för statsverket. Det lär nämligen kunna an-tagas, att därest skyldighet införes för ämbetsverken att utan annan kostnad för sakägaren, än som nämnts, mot postförskott översända handlingar och

expeditioner av varjehanda slag, denna form kommer att nästan undantagslöst anlitas av parter och andra sakägare, vilket i sin ordning skulle medföra ett mycket utökat expeditionsarbete icke minst med hänsyn till de ur medelsredovisningssynpunkt nödvändiga åtgärderna. Ämbetet vill i detta sammanhang erinra om att ämbetet årligen meddelar beslut i några 10.000-fal ärenden. Det är lätt att inse, att mycken arbetstid skulle åtgå för att till de särskilda sakägarna översända expeditioner och handlingar i så stort antal ärenden samt föra de för sådant ändamål erforderliga längder. På motsvarande sätt lär det nog förhålla sig även beträffande andra statens myndigheter.

Stockholm i överståthållarämbetets kansli den 13 februari 1939.

Torsten Nothin.

Knut Eriksson.

Bilaga 3.

Till Riksdagens andra kammars femte tillfälliga utskott.

Sedan länsstyrelsen den 3 februari 1939 av Kungl. Maj:t anbefallts att till utskottet avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 345, angående avskaffande av den inom olika institutioner tillämpade praxis att utkräva kommissionärsarvode för delgivning av myndighets beslut, får länsstyrelsen härmed i sagda ämne anföra följande.

Enligt 4 § Kungl. kungörelsen den 30 juni 1933 angående kommissionärer hos statens förvaltande myndigheter, vilken kungörelse reglerar de vid länsstyrelserna anställda kommissionärernas verksamhet, är kommissionär skyldig att för annans räkning åtaga sig, bland annat, uppdrag att hos den myndighet, där han är anställd, uttaga och översända expeditioner och ingivna handlingar. För utförande av sådant uppdrag skall, enligt 8 §, ersättning dig att för annans räkning åtaga sig, bland annat, uppdrag att hos den myndighet, där kommissionär är anställd, gjort framställning om vidtagande av åtgärd som kommissionär äger ombesörja, eller det eljest hos myndigheten uppkommer fråga om vidtagande av dylik åtgärd, ärendet överlämnas till kommissionären.

Av det anförda torde framgå, att kommissionärs befattning med ett ärende kan grunda sig antingen på direkt uppdrag av sökanden eller på åtgärd av den myndighet, hos vilken kommissionären är anställd.

Då en sökande lämnat vederbörande kommissionär uppdrag att helt bevaka ett ärende och kommissionären på grund härav enligt de i ovannämnda kungörelse stadgade grunder debiterar ersättning i de hänseenden, som i motionen avses, innebär debiteringsåtgärden uppenbarligen intet annat än en direkt tillämpning av tydliga och klara författningsenliga taxebestämmelser. Det torde ej heller vara dessa fall, som motionären haft i tankarna, utan motionären synes hava tagit sikte på de fall, där arvodesdebitering i förevarande hänseende icke grundat sig på något direkt uppdrag av sökanden, utan på tillämpning av kungörelsens 6 §.

Ehuru motionen utmynnar allenast i en hemställan om utredning, torde det dock vara lämpligt att redan nu söka belysa den ifrågasatta reformens praktiska verkningar. I detta syfte lämnas härmed en redogörelse för hit-

hörande förhållanden vid länsstyrelsen i Stockholms län och för de återverkningar å desamma, som en reform i den av motionären avsedda riktningen skulle medföra.

Vid länsstyrelsen finnas sedan åtskilliga år tillbaka tre kommissionärer, nämligen en å landskontoret och två å landskansliet. Den å landskontoret anställda kommissionärens verksamhet är helt obetydlig, men beträffande kommissionärerna å landskansliet kan utan överdrift sägas, att deras verksamhet är mycket omfattande. Den ene av sistnämnda kommissionärer har på sin lott alla väg- och trafikärenden, alltså två grupper av ärenden, som utvisa ständig ökning. Den andre kommissionären å landskansliet har erhållit kommissionärsskapet för alla övriga å avdelningen ankommande ärenden. Båda kommissionärerna å landskansliet avlöna med egna medel var sitt biträde för kommissionärsgöromålets utförande. Med avseende å dessa kommissionärer är följaktligen motionärens uppgift, att kommissionärerna i regel utföra sina uppdrag å tjänstetiden, icke tillämplig. Helt kan detta icke undvikas, men den del av tjänstetiden, som därför tages i anspråk, är skäligen ringa och kompenseras mer än väl genom det övertidsarbete i tjänsten, som kommissionärerna i egenskap av föreståndare för två synnerligen arbetstyngda avdelningar, automobil- respektive supplikavdelningarna, nödgas fullgöra.

Den av motionären tänkta reformen måste givetvis först och främst leda till, att utsändandet av expeditioner i alla kommissionärsärenden lösgöres från kommissionärsuppdraget och i stället får karaktären av ett rent tjänsteåliggande. Men verkningarna av reformen skulle sträcka sig ännu längre, i ty att ett dylikt utsändande skulle bliva ett tjänsteåliggande även i fråga om det betydande antal ärenden, med vilka kommissionärerna såsom sådana icke hava att taga någon befattning. Därtill kommer frågan om stämpelredovisningen. Vederbörande kommissionär plägar, där sökanden är för honom känd, förskottera sagda avgift. Stämpelbeläggningen å utgående expeditioner i kommissionärsärenden sker alltid på kommissionärens egen risk. Vidkommande expeditioner, som icke tillhöra kommissionärsärenden, sker stämpelbeläggningen då de avhämtas av sökanden eller, om sökanden icke låter sig avhöra, då de utsändas till vederbörande utmätningsman för stämpelavgiftens indrivning. Skall utsändandet av expeditioner göras helt obligatoriskt och i samband därmed helt förvandlas till ett vanligt tjänsteåliggande, måste en sådan åtgärd uppenbarligen förbindas med ett mycket noggrant och tidsödande redovisnings- och kontrollförfarande.

På grund av nu anförda omständigheter kan beträffande Stockholms län med visshet förutses, att en ändring av hithörande bestämmelser på sätt motionären tänkt sig skulle komma att medföra en ökning av länsstyrelsens arbetsbörda, vilken, enär tillgängliga arbetskrafter redan nu äro hårt ansträngda, skulle göra anställandet av en ny befattningshavare ofrånkomligt.

Den belysning länsstyrelsen nu givit i fråga om de praktiska verkningarna av en sådan reform, som motionärens utredningsyrkande går ut på, synes länsstyrelsen ägnad att ingiva starka tvivel, om skäl föreligger för bifall till nämnda yrkande.

Stockholm å landskansliet den 24 februari 1939.

Karl Levinson.

Erik Aman.

Till Riksdagens andra kammarens femte tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 3 februari 1939 har länsstyrelsen erhållit befallning att avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 345, angående avskaffande av den inom olika institutioner tillämpade praxis att utkräva kommissionärsarvode för delgivning av myndighets beslut.

Med anledning härav får länsstyrelsen anföra följande.

Motionen torde syfta till åläggande för statsmyndigheterna att i tjänsten tillställa enskilda parter expeditioner i av myndigheterna handlagda mål och ärenden, vare sig kommissionär anlåtats i ärendet eller icke.

Sådan skyldighet föreligger för närvarande beträffande länsstyrelserna allenast i mycket begränsad omfattning på grund av särskild föreskrift i lag, t. ex. 81 § 4 mom. fattigvårdslagen. I övrigt gäller jämlikt 16 § förordningen den 7 december 1883 att expedition skall hållas för vederbörande tillgänglig. Avgift för expedition, som ej uttagits inom viss tid efter det den bort vara för vederbörande att tillgå må jämlikt 19 § samma förordning utmätas. Med hänsyn till den omgång och de kostnader, som äro förenade med överlämnande genom utmätningsman av expedition, är det brukligt att, även om framställning därom icke gjorts, kommissionären tillställer å annan ort än i residensstaden boende expeditionen mot postförskott för stämpelavgift, postporto och arvode, vilket senare uppgår till en krona. Mot denna praxis har, såvitt länsstyrelsen har sig bekant, någon anmärkning icke framställts här i länet. Förfarandet synes vara till fördel för allmänheten.

Som skäl för ändring av rådande praxis har i motionen anförts, att det i regel torde vara så, att kommissionären under tjänstetid utförde det arbete, som erfordrades för expeditionens översändande, samt att det vore olämpligt, att mottagaren avfordrades särskild avgift för arbete, som utfördes av tjänsteman under tjänstetid. Motionären synes emellertid härvidlag hava gjort sig skyldig till missuppfattning av förhållandena, åtminstone såvitt angår länsstyrelserna. Jämlikt gällande bestämmelser må till kommissionär förordnas tjänsteman allenast där denne utan eftersättande av sina göromål i tjänsten kan fullgöra verksamheten såsom kommissionär. Vad länsstyrelsen här i länet beträffar hava förordnanden att vara kommissionärer meddelats å landskansliet för en landskanslist och å landskontoret för en landskontorist. Den senares uppdrag är av mycket ringa omfattning. Under år 1938 handlades endast 169 ärenden av kommissionären å landskontoret. Arbetet utfördes icke å tjänstetid. Den å landskansliet anställda kommissionären, vilken enligt dennes diarium under 1938 handlade 6.300 ärenden, har två av honom avlönade biträden anställda för ombesörjande av med kommissionärsuppdraget förenade göromål. Motsvarande förhållande torde vara rådande vid övriga länsstyrelser. I detta avseende tillåter sig länsstyrelsen hänvisa till länsstyrelseutredningens betänkande med förslag angående länsstyrelsernas organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål (St. off. utredn. 1936: 56) sid. 60 ff.

Såsom av detta betänkande framgår, har frågan om kommissionärsskapet vid länsstyrelserna i hela dess vidd nyligen varit föremål för utredning, varvid de sakkunniga för sin del funnit skäl icke föreligga för förändring av kommissionärsskapet till ett tjänsteåliggande. I yttrande över utredningens

förslag uttalade allmänna civilförvaltningens lönenämnd, såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition den 5 mars 1937, nr 178, sid. 33, att nämnden icke känt sig övertygad av de skäl, som utredningen anfört mot en förändring av kommissionärsverksamheten till ett tjänsteåliggande. Av uppgifterna rörande storleken av kommissionärernas bruttoinkomster syntes framgå — yttrade nämnden vidare — att inkomsten av en dylik bisyssla i ett avsevärt fall uppginge till ett belopp, som väsentligt överstege vad som kunde erfordras för att avlöna särskild befattningshavare. Det borde fördenskull enligt nämndens uppfattning förtjäna närmare övervägas, huruvida icke kommissionärs göromålen med fördel kunde anförtros befattningshavare såsom ett tjänsteåliggande. Då förhållandena på detta område syntes lönenämnden mindre tillfredsställande, förordade nämnden, att frågan gjordes till föremål för förnyat övervägande. På grund härav uttalade chefen för socialdepartementet (sid. 37), att det syntes honom uppenbart, att anledning föreläge att närmare överväga en förändring i av lönenämnden angivet syfte.

Frågan om förändring av kommissionärsverksamheten vid länsstyrelserna till ett tjänsteåliggande läser således vara beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Anledning saknas enligt länsstyrelsens förmenande att till särskild behandling upptaga frågan om meddelande av föreskrift för länsstyrelserna att i tjänsten tillställa enskilda parter expeditioner i av länsstyrelserna handlagda mål och ärenden. Skulle emellertid skyldighet i sådant hänseende föreskrivas, måste samtidigt länsstyrelsernas personalfråga bliva föremål för omprövning.

Falun i landskansliet den 15 februari 1939.

På länsstyrelsens vägnar:

Emil Lindström.

Harald Lindell.